

UMĚLÁ A PŘIROZENÁ INFORMACE A ZDRAVÝ VNITŘNÍ ŽIVOT ČLOVĚKA ANEB SOUČASNÁ KRIZE VNÍMÁNÍ

Gabriela OAKLANDOVÁ

Abstrakt: *Náš projekt se zabývá převedením problematiky evoluční ontologie na praktickou úroveň ekologické výchovy. Jedním z našich východisek se stává problematika umělé a přirozené informace, jejichž vztahu ke zdravému vnitřnímu životu člověka se také v tomto textu budeme věnovat. Dále se budeme zabývat souvislostmi mezi umělou a přirozenou informací a současnou krizí vnímání, která je spojena právě s přehrší umělé informace, které jsme každodenně my lidé, vystavováni. Vnitřní život člověka by se mohl obnovit, byl-li by odklizen nános věcí z vnějšku, které jeho nitro zbytečně zaplňují. Uvnitř člověka se totiž skrývá nejen jeho vnitřní příroda, ale i jeho duševní spřízněnost s okolním přirozeným světem. Jakmile se jí člověk přiblíží, bude chtít vytvářet jinou kulturu, odlišnou od té dnešní, kulturu biofilního charakteru. A tak bude skrze zdravý vnitřní život člověka, skrze přírodu v něm, vykročeno směrem ke zdravější kultuře a společnosti, ke zdravější Zemi.*

Klíčová slova: *umělá a přirozená informace, ekologická výchova, krize vnímání*

Úvodem – biofilní vzdělávání, vize

Ve své práci se zabývám převedením problematiky evoluční ontologie na praktickou úroveň ekologické výchovy. Jedním z východisek mé práce je problematika umělé informace a přirozené informace¹. V tomto textu se věnuji vztahu informací ke zdravému vnitřnímu životu člověka.

Vzdělávání by mezi své nesnadné úkoly mělo převzít i práci s pojmem informace. Kdyby se pedagogové a žáci či studenti mohli zamýšlet nad druhem informace, pro kterou bylo lidské tělo konstituováno, a nad druhem informace, kterou v dnešním světě získává, mohla by ekologická výchova hledat způsoby, jak protěžovat schopnost člověka vnímat přirozené informace jako zásadní, a kulturní informace jako informace k udržení kultury sice nutné, ale přirozeným informacím podřízené. Vzdělávání by tak přispívalo ke schopnosti člověka vhodně si vybírat, třdit a zpracovávat informace. Bylo

---

¹ Šmajš, J.

by tak vykročeno směrem k biofilní kultuře skrze biofilní vzdělávání, ke zdravějšímu vnitřnímu životu člověka a tudíž i k jeho zdravějšímu životnímu stylu, který by byl zdravějším i pro životní prostředí.

Vzdělávání by se mimo jiné zaměřilo i na práci s žáky či studenty v oblasti selektivity informací. Stalo by se tak jednou z cest, jak se naučit uzavírat informacím nepotřebným a zbytečným, a otevírat se informacím přirozeným a důležitým, a to jednak pro zachování zdravého vnitřního života člověka, a jednak pro obnovení rovnováhy našeho společenství².

Člověk by pak byl schopen postoupit do dalšího a zdravějšího stádia přeměny svého ekologického jednání. Učil by se rozeznávat podstatné informace. Učil by se s nimi pracovat. Nechal by je, aby do něj vnášely své tvary (in-formovaly ho), anebo jak říká David Abram, zanechávaly v něm svoji ozvěnu³. Člověk by se tak znovu mohl přiblížit stavu, ve kterém kdysi - v době, kdy ještě nekráčel s neúnosným nákladem umělých informací na zádech – lidstvo už bylo.

Kvalita vnitřního života člověka by se mohla obnovit, odklidil-li by se nános věcí z vnějšku, které jeho nitro zbytečně zaplňují. Uvnitř jedince se skrývá nejen jeho vnitřní příroda, ale i jeho duševní spřízněnost s okolním přirozeným světem. Jakmile se mu přiblíží, bude chtít vytvářet jinou kulturu, odlišnou od té dnešní, kulturu biofilního charakteru. A tak bude skrze zdravější vnitřní život člověka, skrze přírodu v něm, vykročeno směrem ke zdravější kultuře a ke zdravější Zemi.⁴

Nemáme žádné privilegované postavení, z něhož bychom mohli svět obzírát a získat tak jeho úplný plán, jelikož jsme zcela jeho součástí; jsme situováni uvnitř něj, z moci svého bytí tělesných bytostí. Jsme zapuštěni v houštině věcí. Naš život je spojen s životem světa, jenž nás ze všech stran obklopuje. Takže vyzvat lidi, aby mluvili o zemi jako o živé, znamená je jednoduše požádat, aby si všimli, že jsou uvnitř ní.⁵

Krise vnímání, přirozená a umělá informace

David Abram ve své knize *Procitnutí do živé země* hovoří mimo jiné o tom, že současná ekologická krize je velkou krizí vnímání⁶. Jde o neschopnost „příliš civilizovaného člověka“ vnímat přírodu dostatečně jasným způsobem. Dochází tak k narušení reciprocit, tj. obousměrného plynutí mezi člověkem a přírodou. Důsledkem je pak neschopnost člověka nejen vracet zpět to, co si vzal, ale mnohdy i jeho neschopnost vnímat a dekodovat to, co mu příroda sděluje.

Na cestě komunikace mezi člověkem a přírodou tak dochází nejen ke ztrátě a chybnému vyložení a uložení informací, ale i ke zbytečnému šumu informací. Jedním z problémů, které s sebou dnešní krize vnímání přináší, je právě i krize informace. A to, jak informace přirozené, tak informace umělé (Šmajš).

² Zde používáme pojmu společenství tak, jak jej vykládá David Abram, tedy zahrnujeme do něj celý ekosystém, nikoli jen člověka.

³ Abram, D. *Procitnutí do živé země*. Nymburk: OPS, 2008.

⁴ Zde používáme pojmu kultura tak, jak jej chápe evoluční ontologie.

⁵ Abram, D. *Strážce hranice - Rozhovor Jeremy Haywarda s Davidem Abramem*. Pražské brány – 3. Ročník multikulturního festivalu. 2009. K nalezení na: <http://www.prazskebrany.cz/cz/osobnosti/david-abram-cv-cz/david-abram-rozhovor>.

⁶ Abram, D. *Procitnutí do živé země*. Nymburk: OPS, 2008. str. 139

Člověk se stále více potýká se svojí neschopností správně dešifrovat přirozené informace. A to nejenom ty, které jsou uloženy ve vnějším světě, tj. ty které přicházejí z vnějšku, ale i ty, co přicházejí z jeho nitra. Nemalý podíl na tomto stavu věci má dnešní nadbytek umělých kulturních informací, jejichž tlaku je člověk vystaven.

A zde je nutné zastavit se nad tím, co vlastně pod pojmem informace chápeme. Za informaci nepokládáme jen obsah sdělení, který se vztahuje k přírodnímu nebo kulturnímu světu člověka. Informaci v souladu s evoluční ontologií chápeme v širším smyslu. Informace není pouze verbálním či vizuálním podnětem vztahujícím se k lidské kultuře. Pojem informace se vztahuje nejen na lidské vnímání a chápání světa, ale i na výměnu sdělení mezi strukturami uvnitř přírody, tedy uvnitř přirozeného řádu.

Vycházíme zde z konceptu informace navrženého Josefem Šmajsem a o přirozené informaci uvažujeme tedy také jako o abiotické a biotické uspořádanosti skutečnosti. Ještě je rovněž důležité vědět, že na bázi přirozené informace, která je obsažena ve strukturách (paměti) živých systémů, nevznikla lidská kultura. K tomu, aby vznikla a udržela se kultura, bylo třeba jiného druhu informace, a to kulturní konstitutivní informace (informace umělé). J. Šmajš při interpretaci pojmu informace píše o tzv. trojím čtení skutečnosti člověkem (živými systémy): prvním čtením se získává informace, která je uložena v genomu živých systémů; druhým čtením se získává informace smyslově neuronální, která se i u člověka ukládá v jeho centrální nervové soustavě (CNS); třetím čtením, které je spojeno s lidskou schopností informaci jazykově kódovat, vzniká informace kulturní (umělá). Kulturní informace se ukládá nejen do CNS člověka, ale i do jiných forem umělé společenské paměti. A právě tato informace se zpředměňuje v nynější protipřírodní kultuře. Třetí čtení tedy „čte“ a „překládá“ přirozenou skutečnost neadekvátně, s minimální účastí lidské účasti smyslové a tělesné.⁷

Bude-li se lidstvo v zájmu zachování vlastního druhu snažit o zdravější biofilní kulturu, mohla by jednou z jeho cest v biofilním vzdělávání být právě cesta posílení úlohy smyslů a tělesného kontaktu člověka se světem. Tedy určitý „návrat“ ke „druhému čtení“. Podaří-li se lidstvu začít informaci chápat jako něco, co není striktně spojeno s jeho mentální aktivitou a kulturou, ale také jako něco, co je spojeno s fyzickými, chemickými a biologickými strukturami, s tělesným světem přírody a člověka, posune se biofilním směrem nejenom význam toho, co lidstvo chápe pod pojmem informace, ale posune se i lidstvo samo, a to na své cestě k biofilní kultuře.

Informace a in-formace

Vycházíme z toho, že kapacita člověka je nastavena na zpracování určitého množství informací, a že pokud je těchto informací příliš, člověk se uzavře a žádné nové informace načas prostě nepřijímá. Pro ilustraci si můžeme vzpomenout na pocit, který jsme měli, když jsme byli například přepracováni. Můžeme si vzpomenout na tu naši tehdejší neschopnost vnímat cokoli „navíc“ a zabývat se čímkoli, co bylo „navíc“. Takové uzavření se informacím je určitým vrcholným prvkem našeho obranného systému. Většina lidí nejspíše osciluje někde uvnitř široké škály, jejímiž hraničními body jsou

⁷ Šmajš, J. *Filosofie – obrat k Zemi*, Praha: Academia 2008.

na jedné straně čerstvost a schopnost přijímat nové informace, a určitá obranná reakce a nepřijímání ničeho na straně druhé. Lidé se tak nachází v určitém mezičase. Jsou sice přeplněni informacemi, ale ještě se jim úplně neuzavřeli. Do určité míry ale ztratili schopnost rozpoznat, uložit a spojit si informace zásadní.

Informace člověka formují, vnáší do něj své tvary, a on je přijímá za své, za část sebe sama. Buď to je, nebo jejich ozvěny. Na kvalitě takové informace potom logicky záleží, co bude uvnitř člověka.

Považujeme-li za informaci vše, co nás formuje, nebo-li in-formuje, a je-li tedy tato informace či in-formace tím, co z nás činí takovou společnost jakou nyní jsme, musíme si nutně položit otázku, kterým informacím musí člověk odolávat, a které naopak ke svému životu potřebuje, které jsou pro jeho plnohodnotný život nutné, které zbytečné, a které ho ohrožují.

Zdravější ekologická výchova

... se vznikem fonetické abecedy začala písmena odkazovat výlučně k lidským zvukům, čímž byl více než lidský původ jejich tvarů postupně zapomenut. Zbytek přírody už nebyl nadále nezbytnou součástí praxe čtení a myšlení, jak tomu bylo dřív při čtení mayských hieroglyfů nebo čínského ideografického písma.

Tento subtilní posun způsobil všechnu tu odlišnost - reflexivní myšlení začíná nyní samo sebe zakoušet jako výlučně lidskou schopnost ... Už jen tak nějak bloudíme uvnitř kolektivního nervového systému lidstva.⁸

Ekologická výchova se v dnešní době pomalu šíří do škol a zejména nadějný je z našeho pohledu projekt ekologických koordinátorů, kteří zaštiťují ekologickou výchovu a její průnik do všech předmětů a aktivit dané školy. Nejsme si jisti, že v moci jednoho koordinátora je to, co se právě chystáme navrhnout. Ale kdyby za tímto koordinátorem stála určitá filosofická základna, širší a sjednocená aktivní skupina, o níž by se mohl opřít, a zejména pak, cítil-li by takový koordinátor podporu ministerstva školství, mohl by pracovat na tom, aby ekologická výchova získala na důležitosti, aby se dostala do všech předmětů, a aby se stala nepřehlédnutelnou součástí vzdělávání.

Takový koordinátor by v tomto, z našeho pohledu, ideálním případě pracoval na tom, aby se vzdělávání posunovalo biofilním směrem. Tedy dále od dnešní převahy informací umělých a blíže k informacím přirozeným. Vzdělávání by rozšířilo rozsah své působnosti, nezabývalo by se jen hlavou, ale rozšířilo by se do celého těla, změnilo by se ve výchovu. A změnilo by se jeho priority. I ty by opustily vězení hlavy a zaujaly svá místa po celém těle. Vzdělávání by se tak stalo vyváženějším. Neupřednostňovalo by složku intelektuální. Postavilo by ji na stejnou úroveň jako složky afektivní a psychomotorické.

Navrhujeme tři základní kroky, které by mohly být počátkem takové přeměny vzdělávání:

1. větší důraz na 3D prostor, menší důraz na 2D prostor
2. přesun od vzdělávání zaměřeného na hlavu ke vzdělávání zaměřenému na tělo

⁸ Abram, D. *Strážce hranice - Rozhovor Jeremy Haywarda s Davidem Abramem*. Pražské brány – 3. Ročník multikulturního festivalu. 2009. K nalezení na: <http://www.prazskebrany.cz/cz/osobnosti/david-abram-cv-cz/david-abram-rozhovor> .

a jeho sounáležitost s okolním světem; rozvíjení vztahu s lokálním světem, práce na obnovení orální kultury místa⁹

3. přiznání rovnocenného postavení okolního světa vůči člověku, rozvíjení úcty k okolnímu světu

Mluvim o příbězích, které jsou vyprávěny tváří v tvář, nikoliv o čtení dětem z knih. Prostě vyprávět příběh o tom, co se odehrálo za úplňku na okraji lesa, nebo či stopy se to klikatí napříč tímto vyschlým řečištěm. Jaké jsou příběhy vašeho místa? Proč z tamtoho úbočí ční tak obrovský a divně tvarovaný balvan? Nebo příběh o tamhletom nároží ulice, kde přerušovaně bzučí pouliční lampa – co se to tam asi děje?

Děti potřebují příběhy, které se odehrávají v krajině, příběhy ve fyzickém světě, protože na rozdíl od jiných forem našeho diskurzu, příběhy zabydlujeme svou tělesnou představivostí. Dřív než začneme jazyk pojímat jako netělesnou sféru abstrakcí, potřebujeme ho zažít tělesně. Měli bychom dát přednost improvizovanému vyprávění, aby dítě vyrůstalo v krajině opředené bájemi a mělo vědomí jazyka jako čehosi, co patří nejenom lidem, ale celku světa. Dítě, které vyrůstá uvnitř světa příběhů, má pocit bytí, ponořeného do významuplného kosmu, do světa, v němž významy prosakují z každé větve i čepele trávy a zobáku, který se náhodou otevře.

*Toto je onen základ, který kultivovaný literární intelekt, ba možná dokonce i komputerovaná mysl, nezbytně potřebují k tomu, aby byly schopny přijmout nějaký druh etického omezení. A mohou to udělat jen pokud jsou zakořeněny v tělesném uvědomování si bytí ponořeného do světa, v němž přebývají nejenom lidé, ale i jiné bytosti a jiná těla.*¹⁰

Dnešní protipřírodní kultura je dlouhodobě neudržitelná. Je načase, aby se lidstvo začalo připravovat na nevyhnutelnou cestu trvale udržitelného ústupu¹¹. Je načase postavit se rozdělení skutečnosti na myslící subjekt a nemyslící hmotu. Jednoduše jde o to, aby se uvnitř člověka tyto dva světy podařilo opět sjednotit. Jde o to, aby se jeho mysl opět spojila s jeho tělem, s jeho tělesnými smysly, a tím se tak znovuotevřela přijímání přirozené informace.

*To, co potřebujeme udělat, je na chvíli zpomalit, ztišit to ustavičné švitoření v našem mozku a poskytnout tak našim očím a uším prostor, aby mohly začít vnímat všechny ty jiné hlasy, které nás obklopují.. Všechna tato gesta jsou velice důležitá, a přesto nestačí, protože potřebujeme také jeden s druhým komunikovat. Je nezbytné vrátit se z tohoto ticha zpět do světa výrazů, ale najít přitom takové způsoby řeči, které budou věrný naší bezprostřední smyslové zkušenosti světa, našemu zvířecímu přibuzenství se zbytkem živé země.*¹²

Zanechává-li v nás vše, s čím se setkáváme nějakou ozvěnou, je nejenom pro nás, ale i pro budoucí generace a jejich prostředí nutné, aby se nynější ekologická výchova

9 Abram, D. *Strážce hranice - Rozhovor Jeremy Haywarda s Davidem Abramem*. Pražské brány – 3. Ročník multikulturního festivalu. 2009. K nalezení na: <http://www.prazskebrany.cz/cz/osobnosti/david-abram-cv-cz/david-abram-rozhovor> .

10 Abram, D. *Strážce hranice - Rozhovor Jeremy Haywarda s Davidem Abramem*. Pražské brány – 3. Ročník multikulturního festivalu. 2009. K nalezení na: <http://www.prazskebrany.cz/cz/osobnosti/david-abram-cv-cz/david-abram-rozhovor> .

11 Lovelock, J. *The Revenge of Gaia*.

12 Abram, D. *Strážce hranice - Rozhovor Jeremy Haywarda s Davidem Abramem*. Pražské brány – 3. Ročník multikulturního festivalu. 2009. K nalezení na: <http://www.prazskebrany.cz/cz/osobnosti/david-abram-cv-cz/david-abram-rozhovor> .

zabývala tím, co je v souladu s přirozenou informací, a vytvářela či znovuobjevovala v dětech cit příklánět se k přirozené informaci a k jejich přirozené¹³ tvořivosti, a aby se tak ekologická výchova podílela na tom, aby si děti dokázaly uchovat svůj zdravý vnitřní život, jehož zdravotnost spočívá mimo jiné právě v jeho úzkém a zřetelném sepjetí s okolním přirozeným světem.

Závěrem

Podaří-li se lidstvu omezit příjem a výdej umělých informací na přijatelnou úroveň, má šanci, že se mu otevře nový a rozsáhlý prostor k tomu, aby bylo schopno lépe přijímat a lépe vydávat přirozené informace.

Otázkou nám ale zůstává, zda-li je lidstvo schopno omezit množství svých kulturních informací ještě předtím, než se mu podaří posílit jeho schopnosti v oblasti informací přirozených. Pokud to nedokáže, ocitne se člověk v začarovaném kruhu, ze kterého mu může pomoci snad jen bůh, či síla optimismu¹⁴.

Literatura

ABRAM, D. *Strážce hranice – Rozhovor Jeremy Haywarda s Davidem Abramem*. Pražské brány – 3. Ročník multikulturního festivalu. 2009. K nalezení na: <http://www.prazskebrany.cz/cz/osobnosti/david-abram-cv-cz/david-abram-rozhovor> .

ABRAM, D. *Procitnutí do živé země*. Nymburk : OPS, 2009.

ŠMAJS, J. *Filosofie – obrat k Zemi*. Praha: Academia 2008.

ŠMAJS, J. *Naše nynější krize*. 2010

ŠMAJS, J. *Výchova a vzdělání pro globalizovanou kulturu*. 2010

WINTER, D. D. N. a Koger, S. M. *Psychologie environmentálních problémů*. Praha: Portál, 2009.

ARTIFICIAL INFORMATION, NATURAL INFORMATION AND A HEALTHY INNER LIFE CRISES OF PERCEPTION TODAY

Abstract: The project aims to make evolutionary ontology a part of environmental studies at schools. One of its starting points is the issue of artificial and natural information. The text addresses artificial and natural information in the context of a healthy inner life. Also discussed are the connections between artificial information, natural information and the crisis of perception that our society is experiencing today. A clear link is identified between overpowering amounts of artificial information and a crisis of perception. Inner life is filled unnecessarily by artificial information and could be reconstituted in a way more conducive to health if the artificial information accumulated could at least in part be cleared away. It is in his/her inner nature that a person's

13 Zde pojem „přirozené“ chápeme ve smyslu evoluční ontologie.

14 Winter, D. D. N. a Koger, S. M. *Psychologie environmentálních problémů*. Praha : Portál, 2009.

connection to the outside natural world dwells. Once this reconstitution is achieved, humanity might wish to create a different type of culture, which will differ from that of today and will be of a biophile nature. In this way, through the nature inside of each of us, humanity in general could embark on a path to a healthier inner life.

Keywords: artificial information, natural information, environmental studies, crises of perception